

A BŐR EREDETISÉGÉNEK ÉS HITELESSÉGÉNEK VÉDELME

(Szakmai munka anyag)

Előzmények

AZ EURÓPAI BŐRIPARI SZÖVETSÉG (COTANCE – www.euroleather.com)¹ 2017-ben hivatalos beadványban kérte az EURÓPAI BIZOTTSÁGOT (EB) arra, hogy jogerősen tegye kötelezővé az Európai Unió (EU) területén forgalmazott termékekben a felhasznált bőr hitelességének címkézését.² Az EB 1007/2011/EU rendelete³ már rendezte a textilszál-elnevezések használatát és a textiltermékek szálösszetételének ehhez kapcsolódó címkézését és jelölését; a COTANCE egy hasonló, a bőrre vonatkozó szabályozást kezdeményezett az EB-nél.⁴ Ugyanakkor a COTANCE felkérte nemzeti tagszervezeteit (így az MKSZ-t is), hogy saját országaikban keressék a lehetőségeket bőr eredetiségének és hitelességének a helyi szintű biztosításához, ezzel is támogatva az EB előtt fekvő közös európai kezdeményezést.

Becslések szerint a forgalomba lévő hagyományos bőrfeldolgozó ipari termékek (lábbelik nélkül)⁵ 15-20%-án található olyan félrevezető feliratok/címkék, melyek a felhasznált szintetikus anyagokat „bőrszerűként” neveznek meg (pl. „vegán bőr”, „textilbőr”, „öko-bőr”). Ebből adódóan az európai bőripart évente mintegy 1,7 milliárd € veszteség éri, ami forgalmának 20%-ának felel meg. A COTANCE egyrészt a bőripar védelme, másrészt a fogyasztók félretájékoztatásának megakadályozása érdekében kezdeményezte az EU és tagállami szintű jogi rendezést.

Történelem

A bőr mindig meghatározó szerepet játszott lábbelik, táskák és bőröndök, [pénz]tárcák és tokok, övek, kesztyűk, lószerszámok és nyergek, labdák, egyes felsőruházati cikkek, bútorhuzatok, sőt bizonyos műszaki alkatrészek (pl. tömitések, gépszíjak) előállításában. Ugyan már régóta használtak másféle anyagokat is (pl. textíliákat, gumit, papírt), de ha valamely termékben jellemzően a bőr[anyag] dominált, akkor az áru elvezése egyértelműen mutatta (pl. bőrcipő, bőrtáska, bőrkesztyű, bőrkabát, bőrfotel, bőrlabda, bőrov). Ilyenkor a „bőr” szócska egyértelműen arra utalt, hogy az illető anyag állati eredetű: többnyire a húsállatok feldolgozásakor melléktermékként nyert – egyébként másra nem használható – nyersbőrből cserzéssel tartósított és kikészített rostos anyagot jelentette. A rendelkezésre álló nyersbőr (és ezáltal a kikészített bőr) mennyisége nem tudta kielégíteni a XX. századi népességgrobbanás következtében az iparcikkek iránt ugrásszerűen megnőtt keresletet. Az gépkocsi használat és a repülés elterjedésével egy új, nagy mennyiségű bőrt követelő, ugyanak-

¹ Eredeti francia nyelvű elnevezése CONFEDERATION DES ASSOCIATIONS NATIONALES DE TANNEURS ET MEGISSIERS DE LA COMMUNAUTE EUROPEENNE – Európai Közösség Nemzeti Bőrgyártó és Bőrkiékszítő Egyesületeinek Szövetsége.

² <https://www.euroleather.com/index.php/homepage/list-of-news-releases/214-regulatory-action-requested-for-uniform-leather-authenticity>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:02011R1007-20130701&from=EN>

⁴ <https://euroleather.com/news/latest/838-cotance-calls-on-the-european-commission-to-regulate-the-use-of-the-term-leather>

⁵ A lábbelik anyagösszetételére vonatkozó címkézést az 94/11/EK számú EU irányelv írja elő (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0011&from=HU>).

kor komoly vásárlóerővel bíró igény jelent meg: ezek az ülészetek, melyeknek fokozatosan növekvő hányadát szintén – részben vagy egészben – bőrből készítik. A hiány pótlására a már ismert anyagokat (pl. textíliákat, gumit), illetve a rohamléptékben fejlődésnek induló vegyiparban kifejlesztett szintetikus anyagokat (pl. PVC-t, poliuretánt) használtak. Az elmúlt század közepén jelentek meg a bőr tulajdonságainak imitálási igényével létrehozott szintetikus anyagok, melyeket – a mából visszatekintve nyilvánvalóan eufórikusan – „műbőröknek” (ritkábban „szintetikus bőröknek”, még ritkábban „szimulált bőrnek”) neveztek, még ha a különböző gyártó- vagy márkanevekkel is kiegészítve. Az elmúlt hét évtized során azonban egyetlen olyan szintetikus anyagot sem sikerült kifejleszteni, amely akár csak megközelítette volna a kikészített bőr *együttes* jó tulajdonságait (pl. fizikai/mechanikai jellemzők, higiénia, fogás/tapintás). Speciális célokra (pl. cipőtalp, labdák, védőkesztyűk) és különösképpen az olcsóbb termékekben a bőr használata jelentősen visszaszorult, viszont az értékeit tükröző presztízse megmaradt. Ennek tudható be a mai marketingben előszere-ttel használt olyan kifejezéseknek az elterjedése, melyekben a „bőr” elő- vagy utótagként szerepel (pl. „műbőr”, „textilbőr”, „eco-bőr”) az egyébként teljesen szintetikus úton előállított anyag, illetve a belőlük készített árucikk – főként divatcikk – megjelölésére (címkézésére). Ily módon a vásárlókat – az illető árucikk leendő használóit – félrevezetik, mivel „bőr” jelzővel azt sugallják, hogy az illető anyag „bőrszerű”, a bőrt – nagyban vagy teljes mértékben – helyettesíteni képes, a későbbi gyakorlatban a bőrhöz hasonlatosan viselkedik majd.

Terminológia

A COTANCE, mint az európai bőrgyártók hivatalos szövetsége, a Nemzetközi Bőrtanács (INTERNATIONAL COUNCIL OF TANNERS – ICT: www.leathercouncil.org) definícióját tekinti irányadóknak:

***Bőr:** Általános fogalom az olyan állati eredetű bőrtakaró rothadás megakadályozását szolgáló cserzéssel kezelt anyag megjelölésére, melynek eredeti rostos szerkezete többé-kevésbé érintetlen. A szőrzet vagy gyapjú megmaradhat vagy eltávolítható. Bőr készíthető olyan állati (nyers)bőrből, melyet rétegekre hasítanak vagy részeire bontanak a feldolgozás (cserzés) folyamatában; de ha a cserzett bőrt fizikailag és/vagy kémiailag rostjaira, kis részecskékre vagy porrá bontják, majd kötőanyag használatával vagy anélkül lemezzé vagy más alakúvá alakítják, akkor az nem minősül bőrnek. Ha a bőrt felületi réteggel látják el, akkor ez a takaró – bármiképpen is került a bőrre – nem lehet 0,15 mm-nél vastagabb.⁶*

Ezt a fogalom meghatározást szentesíti az EN15987:2015 számú EU szabvány, illetve láb-belik címkézését szabályozó 94/11/EC EU direktíva⁷.

Magyarországon és a magyar nyelvben a **bőr** meghatározásában az állati eredet ennek az anyagnak a legjellemzőbb sajátossága (*differentia specifica*), amit az autentikusnak tekinthető forrásokban található definíciók a következőképpen tükröznek:

- Az ember és az állat testét külső réteggént borító szövetek összessége.
- Lenyúzott és kikészített állatbőr.
- Kikészített és forgalomba hozott állatbőr, illetve az ebből készült ipari termék.

Magyar értelmező kéziszótár. AKADÉMIAI KIADÓ, Bp. 1972.

⁶ **Leather:** A general term for a hide or skin with its original fibrous structure more or less intact, tanned to be impu-
trascible. The hair or wool may or may not have been removed. Leather is also made from a hide or skin which has
been split into layers or segmented either before or after tanning, but if the tanned hide or skin is disintegrated mechani-
cally and/or chemically into fibrous particles, small pieces or powders and then with or without the combination of a
binding agent is made into sheets or other forms, such sheets or forms are not leather. If the leather has a surface coat-
ing, this surface layer, however applied, must not be thicker than 0.15mm.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A121209>

- Gerinces állatok, ill. az ember testét borító köztakaró (kültakaró, integumentum).
Magyar nagylexikon. AKADÉMIAI KIADÓ, Bp. 1995.
- Az állati és emberi szervezet felszínét beborító egy- vagy többrétegű köztakaró (kültakaró).
Akadémiai kislexikon. AKADÉMIAI KIADÓ, Bp. 1989.
- Az állatok testét borító, mechanikai behatásokkal és az időjárás viszontagságaival szemben védő, fő tömegében fehérje (kollagén) rostokból álló réteg (nyersbőr), ill. az abból a felhám és hájashártya eltávolítása után cserzés és kikészítés útján nyert, a legkülönbözőbb tulajdonságú és rendeltetésű alapanyag.
Műszaki lexikon. AKADÉMIAI KIADÓ, Bp. 1970.
- Az ember és a soksejtű állatok köztakarója.
Bőr- és cipőipari minilexikon. MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ, Bp. 1975.
- Azokat az állati bőroket, amelyeket a bőr- és szőrmeipar nyersanyagként felhasznál, a nyúzást követő és a gyártást megelőző állapotban nyersbőrnek nevezik, A készbőr minősége a nyersbőr tulajdonságaitól is függ.
Bőrfeldolgozó ipari kézikönyv. MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ, Bp. 1978.

A nemzetközi (angol nyelvű) szakirodalomban elfogadott meghatározás szerint a **[kész]bőr (leather) az állati [nyers]bőrből (hide, skin) cserzéssel tartósított és kikészített anyag.**⁸ Egyes állatokról nyert nyersbőroket úgy készítenek ki, hogy róluk nem távolítják el a szórzetet (mivel az magas esztétikai értékkel bír és/vagy jó hőszigetelő): ezeket **prémeknek, szőrmésbőrnek** vagy egyszerűen **szőrmének** nevezik.

A **hasítékbőr** vagy **bőrhasíték** a vastagabb bőroek gyártása során keletkezik, ha az alapanyagot két vagy több rétegre hasítják. A legfelső rétegből készbőr lesz (ezt néha színbőrnek nevezik), míg az alsó réteg(ek) adja(k) a hasítéko(kat), melyeket akár fedőréteggel is elláthatnak, hogy megjelenésük hasonlítson a készbőréhez (színbőrhöz).⁹ Itt a „bőr” szótag használata értelemeszerű, hiszen az eredeti állati bőr egy speciális megjelenés formájáról van szó.

A bőrgyártás (cserzés, kikészítés), illetve a bőroek feldolgozása során keletkezett bőrhulladékokból (rostokra bontás és a papírgyártó technológiához hasonló lemezképzéssel) állítják elő a **rostmübbőrt**.¹⁰ Minthogy ebben az állati bőrből származó kollagén rostok adják az anyag tömegének többségét, a „bőr” szótag használata indokolt. (*Megjegyzés:* Az alapanyag – bőrróstot tartalmazó bőrhulladék – hiány miatt a rostmübbőr helyettesítésére is vannak már anyagok: ilyen pl. az alfa-cellulóz alapú lemez – ennek elnevezésében már nem szerepelhet a „bőr” szótag, hiszen kollagént nem tartalmaz.) Ugyancsak a magyar nyelvű bőripari szakirodalom használja a „zöldbőr” (vagy „zöld bőr”) [metaforikus] kifejezést: ez az állatról lefejtett/lenyúzott friss/konzerválatlan nyersanyagot jelenti, amit a bőrgyárban azonnal – azaz tartósítás (pl. sózás) nélkül – kezelésbe vesznek.

A **bőripar** a nyersbőrből félkész (wet-blue, crust) vagy készbőrt (ideértve a szőrmét is) előállító, illetve a bőrhulladékokat (pl. rostmübbőrré) feldolgozó üzemek halmaza.¹¹

⁸ A több idegen nyelven külön szó van a [z állati **nyers]bőrre** (angolul: *hide/skin*; németül: *die Haut*; spanyolul: *piel*; oroszul: *укыра*; kínaiul: 牛皮) és a [kész]bőrre (angolul: *leather*; németül: *das Leder*; spanyolul: *cuero*; oroszul: *кожа*; kínaiul: 皮革).

⁹ A bőrhasítékoakat sokszor egészen vastag, szintetikus eredetű fedőréteggel látják el, amely ugyan tönkretetheti a bőr legjellemzőbb higiéniai tulajdonságát (a lég- és vízgőzáteresztő, valamint a vízgőz abszorpciós képességét), de mert az anyag szerkezetében a kollagén rostok meghatározó arányt tesznek ki, a „bőr” szótag használata elfogadható.

¹⁰ A rostmübbőr a cipő és a bőrdíszmü gyártás egyik [lehetséges] segédanyaga: belőle főként [foglalo]talpbélést, kérget, táskák válaszfalait készítenek, melyek a kész termékekben alig vagy egyáltalán nem látszanak.

¹¹ A mindennapi életben igen gyakran a bőriparon nem csak a bőrgyártó üzemeket, hanem a feldolgozó (ideértve a bőrdíszmü, a kesztyü, a bőrruházati, a bőrkárpit, a szíjgyártó) szakágazatot együttesen is értik. A teljes gyártási vertikum megjelölésére célszerűbb a „bőr- és bőrfeldolgozó ipar” kifejezést használni.

A **bőrfeldolgozó ipar** (vagy szakágazat) a – hagyományosan és/vagy főként – bőrből és szőrméből előállított ipari termékeket előállító üzemek, gyárak, vállalkozások és kiszolgáló szervezeteik (pl. alkatrész- és szerszámgyártók) stb. gyűjtőfogalma. Ezek végtermékei többnyire olyan fogyasztási – nagyrészt divat – cikkek, mint a lábbelik, a [bőr]díszműárúk (ide tartoznak a legkülönbözőbb táskák és tokok, tartók, bőrdísz tárgyak), a kesztyűk, a bőrruházati cikkek és a szőrmeárúk¹² (pl. bundák, fejfedők), egyes védőcikkek (pl. bőrkötény), ülэшuzatok és a bőrkárpit, a lószerszámok és a nyergek. (Megjegyzés: Ma már a sportszerként használt labdák döntő többsége nem bőrből készül, a dísz tárgyként funkcionáló bőrlabdákat a bőrdísz tárgyakhoz sorolhatjuk.) Ezeknek a termékeknek egy számottevő hányadához ma már nem használnak bőrt, de feldolgozási technológia (a gyártmánytervezés, a munkaműveletek, a gépek és szerszámok) lényegében ugyanazok, mint amikor bőrből állították elő őket vagy alig eltérőek attól, ezért pl. táskák, bőröndök, apróárúk gyártóinak gyűjtőfogalma a „bőrdíszmű ipar”.¹³

Bőrhelyettesítők

Az emberi étkezésben használt húst adó állatok állománya (és ezzel a rendelkezésre álló nyersbőr mennyisége) mintegy évszázada alatta van a bőrfeldolgozó ipari termékek iránti igénynek, azaz az ipar bőr szükségletének. A jövőbeni kilátások még rosszabbak, ugyanis az állatállomány növekedési üteme jelentősen elmarad a világ népességétől, amikor a globális életszínvonal javulása tovább fokozza a fogyasztási – benne a bőrfeldolgozó ipar által előállított – cikkek iránti keresletet. Ezért bizonyos termékeknél a bőr *helyett* más anyago(ka)t kell alkalmazni.

A bőrfeldolgozó ipari termékek mindegyike meglehetősen komplex szerkezetű, amelyben bőr helyett (pl. cipőtálpak) vagy mellett (pl. béléshez) másfajta anyagokat (is) használnak (pl. gumitalpat, selyem bélést, poliuretán hab[szivacs] párnázatot). Az ilyen – a bőr alternatívájaként is említhető – anyagok gyűjtőfogalma a „**bőrhelyettesítő**”, amely explicit módon jelzi, hogy bőr *helyett* használnak *mást*, azaz a bőrhelyettesítő értelemszerűen *nem* bőr. Ugyanakkor a bőr helyett felhasznált minden anyagnak van – többnyire eredetére utaló – megnevezése (pl. pamutvászon cipőfelsőrész és/vagy bélés, gumi cipőtálp, PVC fedésű textil táskaanyag): ezt kell alkalmazni a termék jellemzőjeként és/vagy címkézésén.

A bőrhelyettesítők használata nem feltétlenül jár együtt a minőség romlásával: vannak olyan anyagok, amelyek a bőrnél jobban viselkednek a használatban bizonyos speciális tulajdonságukat illetően (pl. tűzállóság, fajsúly, kopási ellenállás).

Miért mégis a bőr?

Évszázadokon keresztül a bőr volt az elsődleges anyaga a lábbeliknek (bár egyes nemzeteknél pl. fa klumpákat is használtak), az ősi időkben és hideg vidékeken a [felső]ruhának (pl. szőrme formájában), a kesztyűk többségének (textilkesztyűket csak különleges alkalmakkor viseltek), a táskáknak, a labdáknak, a lószerszámoknak és nyergeknek, sőt egyes földrajzi térségekben a víztartó is bőrből volt. Használtak bőrt drágább/értékesebb bútorok kárpitjaként.

¹² Ennek folyamatát sokszor szőrmekonfekcionálásnak nevezik.

¹³ Statisztikai, üzletvezetési, államigazgatási stb. megfontolások alapján előfordulhat, hogy egyes gyártási ágakat nem a bőrfeldolgozó iparhoz sorolják (pl. a bőrruha gyártást a [textil]ruházati iparban tartják nyilván – különösen ha az adott üzemben/vállalkozásban a textil és bőryanag együtt vagy egymást váltogatva van jelen).

A bőr higiéniai¹⁴ és fizikai¹⁵ tulajdonságai mellett (melyek a lábbelik, a kesztyűk, a bőrruházat és a bútorkárpitok esetében meghatározóak) egyre nagyobb szerepet játszanak a bőrhöz társult olyan értékek, mint a tradíció és (a nyersbőrhiány következtében egyre növekvő ár miatti) gazdagság sugallata, illetve (különösen repülőket esetében) az ülészetek tisztíthatósága. Ezek kombinációja ad a bőrből készült termékeknek egyfajta presztízst – mind a kereskedelmi forgalomban, mind pedig a viselésük/használatuk során. Ily módon bőrből készítenek (akár képzőművészeti értékű) dísz tárgyakat, bizsut; bőr[bevonatú] ülések a magasabb [ár]kategóriájú gépkocsikban vannak illetve a repülőgépek többségében. A mai fogyasztói társadalmakban a szintetikus anyagok marketing értékét próbálják a bőr presztíziséhez emelni azzal, hogy elnevezéseikben valamilyen formában szerepeltetik a „bőr” szócskát vagy szótagot.

A bőrnek van egy sor előnytelen tulajdonsága is: felületén az állati élet következtében véletlenszerűen megjelenő/eloszló hibák¹⁶ lehetnek, alakja és nagysága változó, vastagsága egyenetlen, a fokozódó nyersbőrhiány miatt ára magas és tovább növekszik, a bőrgyártás környezetszennyező hatása is ismert (erről később). A bőrhelyettesítők éppen ezek kiküszöbölésére jöttek/jönnek létre, de eddig egyetlen új anyag sem tudta a bőr minden előnyös tulajdonságát egyetemlegesen reprodukálni egy vagy több hátrányos tulajdonságának leküzdése mellett.

Bőr- és feldolgozó ipari termékek megjelölése

A COTANCE kezdeményezte EU szabályozás lényege abban áll, hogy a **bőr** szó magában, azaz mindenféle jelző (pl. „természetes”, „igazi” stb.) nélkül jelentse az állati [nyers]bőrből előállított anyagot. Ugyanakkor a más (főleg szintetikus) bőrhelyettesítő anyagok elnevezésében *ne* szerepelhessen a „bőr” szócska vagy szótag. A „bőr” szó jelzővel való használata azt sejtetné, hogy van másfajta – nem állati nyersbőrből kikészített bőr is – ezt mindenképpen el kell kerülni. A bőr helyettesítésének igényével/céljával felhasznált másfajta anyagokat eredetüknek megfelelő (pl. gumi, poliuretán) vagy szerkezetüket leíró (pl. PVC fedésű textil) névvel kell megjelölni. Következésképpen a „textil-bőr”, „eco-bőr”/„öko-bőr”, „vegán bőr”, „vega bőr” stb. címkézések hamisak és félrevezetőek, hiszen ezek az anyagok nem állati [nyers]bőrök feldolgozásával, hanem más eredetűekből készültek. (A „vegán bőr” vagy „vega bőr” elnevezés különösen megtévesztő, ugyanis a „vega”/„vegán” jelző a növényi cserzésű bőrre¹⁷ utalhat, holott az így elnevezett anyag nem állati [nyers]bőrből készült. Az előfordulhat, hogy valamilyen növényi eredetű alapanyag található a „vega”/„vegán” szóval jelölt anyagban, de az akkor még kevésbé lehet bőr.)

Megkülönböztetett figyelmet érdemel a „*műbőr*” kifejezés, amely legalább hét évtizede gyökeret vert a magyar nyelvű általános, kereskedelmi, üzleti, sőt a szűken vett szakmai kommunikációban, ideértve a szakirodalmat is. A COTANCE azt szorgalmazza, hogy az angol „artificial leather” vagy „synthetic leather” (illetve a nekik megfelelő más nyelvű) szóösszetételek számításnak illegálisnak. Az említett nyelvi beágyazottság miatt a magyar szóhasználatból ma már aligha lehet kiüzni a „műbőr” kifejezést. A „mű” előtag egyértelműen jelzi, hogy a „műbőr”-t művi úton,

¹⁴ Vízgőz- és légáteresztő (ezért mondják róla, hogy „lélegzik”), az egyik [hús]oldalán nedvszívó (akkumuláló és visszaadó), ugyanakkor a másik [szín]oldalán vízzáró, rugalmasság (pl. lábhoz idomulás) tulajdonságai egyszerre érvényesülhetnek (amennyiben ezeket erős szintetikus fedőréteggel nem

¹⁵ Pl. tartósság, hajlékonyság, relaxáció.

¹⁶ Egyes bőrhibákat (pl. nyakráncok) a cipő-, bőrdíszmű- és bőrruha-gyártók sokszor beleszabják termékeikbe, hogy ezzel is kihangsúlyozva a bőr természetes eredetét.

¹⁷ A „növény” szó latinul „vegetabilis”: ebből származik az angol „vegetable”, következésképpen a „növényi cserzés” „vegetable tanning” angol megfelelője.

azaz nem a bőrgyártás technológiájával állították elő, tehát a „műbőr” nem bőr.¹⁸ Ugyanakkor a sokkal kevésbé meggyökeresedett „szintetikus bőr” szóösszetétel már nem tolerálható, mert azt sejteti, mintha szintetizálva – szintetikus/kémiai úton előállítva – bőrhöz lehetne jutni.

Az angol nyelvű (elsősorban kereskedelmi és marketing) szövegekben előfordul az „imitated” és a „simulated” jelző („imitált” és „szimulált” ≈ „utánzott”) a „leather” (bőr) előtt. A COTANCE-nak az USA SZÖVETSÉGI KERESKEDELMI BIZOTTSÁGÁHOZ intézett hivatalos állásfoglalása ezeket a szóösszetételeket elkerülendőnek javasolja; helyette a „leather imitation” vagy „leather simulation” (≈ „bőr utánzat”) kifejezéseket ajánlja. Az angol „bounded leather” a (cserzett) bőr rostjaira bontása után e rostokból készülő anyagra¹⁹ utal: ezzel kapcsolatban célszerűnek tartják a bőrrost tartalom százalékos arányának feltüntetése²⁰ kívánatos: pl. „bounded leather fibres (16%)”.

A **lábbelik** anyagösszetételének címkézését a 94/11/EC direktíva szabályozza, amely mind az EU-ban gyártott, mind pedig az ide importált lábbelik forgalmazására vonatkozik. Kötelezően fel kell tüntetni a lábbeli felsőrészének, bélésének és talpának anyagát, amikor is az utóbbiak háromfélék lehetnek: bőr, textil vagy [bármilyen] más. A világ autópárházban tervezik egy hasonló értelmű címkézési rendszer bevezetését a gépkocsik **üléshuzataira**.

UPPER 	LEATHER
LINING & SOCK 	TEXTILE
OUTER SOLE 	OTHER MATERIALS

Az egyéb bőrfeldolgozó ipari termékek esetében nem ismeretesek az egyes szakmákon belülről induló hasonló bőr hitelességet védendő kezdeményezések. Ha azonban a COTANCE indítványozta EU szintű szabályozás megvalósul, akkor az értelemszerűen érvényes kell legyen a bőrdíszmű, kesztyű, bőrruházati, bőrkárpit jellegű cikkekre is.

Nemzeti/országos szabályozások

Európai szintű szabályok hiányában, illetve a honosított 94/11/EC direktíva mellett vagy éppen azt kiegészítendő a következő helyi érvényű kezdeményezések ismertek:

- Spanyolországban részletes és átfogó címkézési rendszer áll rendelkezésre a bőrtermékek esetében;
- Franciaországban a forgalmazási szabályok és elnevezések pontosan definiáltak;
- Németországban ipari szabvány (RAL) szabályozza az anyagok megnevezését;
- Olaszország rendeleti²¹ szintű általános tilalmat alkalmaz azokra a kereskedelmi leírásokra, amelyek nem teljesítik a törvényi meghatározást;
- Belgiumban a jogi védelem kiterjed a nyersanyagokra is;
- Ausztriában, Görögországban és Litvániában jogszabály védi a „bőr” kifejezés használatát;
- az Egyesült Királyságban, Franciaországban és Olaszországban számos bíróság elé vitt precedens is rendelkezésre áll a témában;

¹⁸ A magyar nyelvben több olyan szó van, amely az eredeti ilyen pl. a „lábás” (az edény, amely valaha lábakon állt, mai változatainak pedig már nincs lábuk) vagy a cipőgyártásban használt „kaptafa” (eredetileg gyertyánból, ma már döntő többségében műanyagból – polietilénből – készül), mégis az eredeti kifejezéseket használjuk anélkül, hogy komoly zavart okoznának. (A cipőjavításban és vulkanizálás során alkalmazott „vaskaptafát” – amely mintapéldánya a „fából vaskarikának” – évszázada tudatosan használja a szakma: a „vas” az anyagra, a „kaptafa” a funkcióra utal.)

¹⁹ Ez egy viszonylag új vékony és puha anyag, melyet puhabőrök helyettesítésére hoztak létre, még nem alakult ki a magyar megnevezése. Ugyan a „rostműbőr” hasonló módon készül, de ez vastagabb és keményebb, így elsősorban lábbelik belső merevítő alkatrészeihez (pl. foglaló talpbélés, kéreg), illetve bőrdíszműárúk (főként táskák, bőrdöndők) szintén belső merevítő elemeihez használatos.

²⁰ Hasonlóan a textilanyagokhoz, ahol százalékokban fejezik ki a szálak arányát (pl. „70% pamut, 30% műszál”).

²¹ Legislative decree N. 68 – 9th June 2020: New provisions on the use of the terms 'leather', 'hide' and 'fur' and their synonyms and the related rules on sanctions under Article 7 of Law No 37 of 3 May 2019 – European Law 2018

- Az Egyesült Államokban szövetségi szintű „Útmutató és kereskedelmi gyakorlat szabályai” írják elő a bőr (leather) és bőrhelyettesítők (imitation leather) használatát.²²

Javaslatok

1. Az MKSZ aktívan támogassa a COTANCE kezdeményezte szabályozás mielőbbi létrehozását az EU illetékes fórumain.
2. Az MKSZ szerezze be a fentebb felsorolt belga, francia, görög, litván, olasz, osztrák és spanyol gyakorlatot leíró dokumentumokat, hogy azok segíthessék a magyarországi (nemzeti) szabályozás előkészítését.
3. Az MKSZ kezdeményezzen tárgyalásokat a bőrtermékeket gyártók és forgalmazók szakmai szervezeteivel az alkalmazandó magyar nyelvű terminológia összehangolását és gyakorlati alkalmazását illetően.
4. Készüljön el egy koncepció vagy tervezet a magyarországi szabályozás intézményi, jogi és szakmai megvalósításának és bevezetésének megkezdéséhez.
5. Készüljön szakmailag jól megalapozott útmutató az ipari/gyártó, a forgalmazó/kereskedelmi, a vizsgáló/tanúsító és fogyasztóvédelmi szervezetek részvételével a „bőr” és „bőrhelyettesítő” fogalmak helyes/elvárható használatáról az érték- és ellátási lánc minden fázisában – különös tekintettel a fogyasztási cikkek marketingjére és vevőtájékoztatóira.
6. Az MKSZ kezdeményezze a releváns szakmai (ipari, kereskedelmi, szakoktatási) szervezetek összehangolt kommunikációját ebben a tárgykörben.

---

²² <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/16/part-24>